

KLAUS TEUBER

CATAN

DE ORDE VAN DE RAAF

Heel Catan staat voor een keuze:
vrede of bloedvergieten?

AVONTUUR

DEEL I

ZOMER
(878 N.CHR.)

1

THOROLF

Gezeten aan zijn lange tafel at Thorolf met een chagrijnig gezicht zijn havermout met zout. Aan de andere kant van de door een laag muurtje omringde vuurplaats boenden zijn dienstmeid Ilka en haar dochter Mara potten en kommen schoon in een grote houten tobbe. Het gerammel van het aardewerk werkte hem op de zenuwen.

‘Stilte!’ brulde hij.

Het irritante gerammel hield meteen op.

Thorolf wist dat hij een slecht humeur had. Dat kwam niet alleen door de hoofdpijn die hem er op wrede wijze aan herinnerde dat hij de vorige avond te veel gedronken had, maar ook door de aanhoudende kiespijn. Die kloppende pijn kwelde hem inmiddels al een paar dagen. Maar dat was nog niet alles. Op dagen zoals deze gaf de betekenisloze sleur van zijn dagelijks bestaan hem een somber en ontevreden gevoel. Dan verlangde hij naar uitdagingen die zijn bloed sneller deden stromen, naar de spanning en avontuur die hij als jonge vent in zijn Noordse vaderland had ervaren. Destijds was hij met zijn knarr langs de kusten van bijna de hele bekende wereld gevaren en had hij in slechts een paar jaar tijd grote rijkdommen vergaard.

Maar vervolgens had hij Asla, de knappe dochter van een Noordse koning, helpen ontsnappen aan een gedwongen huwe-

lijk met een weezinwekkende tiran. Als straf voor deze uit liefde geboren misdaad, die bijna tot oorlog had geleid, waren hij en zijn broers Yngvi en Digur, die hem geholpen hadden, voor de duur van zeven jaar uit hun geboorteland verbannen.

Samen met een aantal gezinnen die alles waren kwijtgeraakt bij de wraakacties van Asla's vader, hadden ze zich ingescheept om naar een eiland te varen waarover een ervaren en bereisde koopman ze had verteld. Dat eiland, zo had de koopman gezegd, lag ver in het zuiden. Het had een vriendelijke inheemse bevolking en vruchtbare grond. Maar als gevolg van zware stormen en een aanval door een vijandelijke vloot waren ze ver van koers gedreven, de open zee op. Na een lange en gevaarlijke zwerftocht over de zee hadden ze een heel ander eiland bereikt. Uit dankbaarheid voor hun redding hadden ze dat grote, onbewoonde eiland Catan genoemd. Dat betekende 'Land van de Zon' in de taal van de mensen op het eiland waar ze oorspronkelijk naartoe hadden willen gaan.

Sindsdien waren er achttien jaren verstreken en ook al was Catan nog zo mooi en vruchtbaar, toch vond Thorolf het soms te klein. Maar helaas lag Catan te ver van zijn geboorteland en was de lange reis over de verraderlijke oceaan te gevaarlijk om zijn handelsreizen te hervatten.

Soms, zoals op in wijn gedrenkte avonden als gisteren, verstomde de stem van de rede en liet hij zich meeslepen door verleidelijke dromen, waarin hij de ochtend daarop aan boord van zijn knarr stapte om naar het oosten te zeilen. Het enige wat hem er die ochtend van weerhouden had een paar ervaren zeelieden uit bed te trommelen om ze onmiddellijke voorbereidingen te laten treffen voor een lange reis, was de kater die hij aan al die bekers wijn had overgehouden. Of misschien was het ook wel de gedachte aan Asla, zijn eerste vrouw, geweest. In zijn verbeelding hoorde hij haar snerpande toon als ze hem terechtwees: 'Schaam je, Thorolf Ulrikson. Je beledigt de goden die ons naar dit prachtige nieuwe land hebben gebracht. Jij bent de jarl van Boshaven en je mensen respecteren je. Dat is precies wat je altijd wilde. Waarom is dat niet genoeg voor je?'

Ondanks zijn slechte humeur moest Thorolf toch een beetje la-

chen. Asla nam geen blad voor de mond als hij iets deed waar ze het niet mee eens was. Haar woorden kwamen vaak hard aan. Als het om bepaalde onderwerpen ging – zoals meer rechten voor vrouwen, bijvoorbeeld – was ze nog altijd even koppig en onbuigzaam als vroeger. Na een incident waaraan Thorolf liever niet teruggedacht, was Asla bij hem weggegaan. Sindsdien miste hij iets wat Vildis, zijn tweede vrouw, hem niet kon geven. Misschien droeg dat ook wel bij aan zijn onbevredigde gevoel.

Een jaar nadat Asla en hij uit elkaar waren gegaan, was Thorolf met Vildis, een boerendochter, getrouwd. Vildis was toen een mooi meisje van pas vijftien jaar geweest, zij het iets te mager naar zijn smaak. Op hun huwelijksnacht was ze hem al even aarzelend als angstig naar de echtelijke sponde gevolgd, waarna ze haar tanden op elkaar had gezet en de voltrekking van de huwelijksge-meenschap dapper had doorstaan. Na verloop van tijd hoefde ze haar tanden niet meer op elkaar te zetten als hij haar nam, maar ze was altijd passief in bed gebleven en streelde of kustte hem nooit terug. Hoezeer hij zijn best ook deed, hij kon nooit echt tot Vildis doordringen en slaagde er nooit in haar begeerte tot leven te wekken. Telkens als hij met haar naar bed ging, was ze overduidelijk blij als het weer voorbij was.

Het had lang geduurd voor hij begreep waar haar houding vandaan kwam. Hij was net over de veertig en een knappe, sterke kerel. Zijn haar was nog altijd dik en zwart. Bovendien oefende hij als jarl het gezag uit over de ongeveer achthonderd inwoners van het gebied rond Boshaven. Hij had altijd als vanzelfsprekend aangenomen dat iedere vrouw hem zou aanbidden en bewonderen. Zeker als ze hem wat langer kende.

Toen hij Vildis na een paar jaar vroeg waarom ze zich niet tot hem aangetrokken voelde, had ze hem verbaasd aangekeken en op licht verwijtende toon geantwoord: 'Ik werd als jong meisje gedwongen om met jou te trouwen. Voor je me tot vrouw nam, heb je mij nooit gevraagd of ik wel van je hield. Ik was niet belangrijk voor je, en voor m'n vader ook niet. Waarom maak je je nu plotse-ling druk om mijn gevoelens voor jou? Ben ik soms geen goede echtgenote? Ik spreid mijn benen voor je wanneer je dat wilt. Ik

heb kinderen voor je gebaar en ik weet zeker dat je niets te klagen hebt over de manier waarop ik het huishouden leid.' Hij had met tegenzin moeten toegeven dat ze inderdaad een goede vrouw was. Daar had hij het bij gelaten. Vildis had haar plicht gedaan en hem in de loop der jaren zes kinderen geschonken. Slechts twee van hen waren in de wieg gestorven. Over dat aspect van hun huwelijk had hij niets te klagen.

Thorolf hoorde het lage, gnuivende lachje van zijn vrouw en liep naar buiten, het erf op. Hij moest zijn ogen samenknijpen tegen het felle licht van de heldere zomerochtend. Vildis speelde tikker-tje met Njala en Valnu, hun dochtertjes van zes en vijf. Vildis' figuur was in de loop der jaren iets voller geworden en haar blonde haar stak ze tegenwoordig op. Met rood aangelopen wangen holde ze achter Njala aan. Ze graaide tevergeefs naar het hemd van haar dochtertje.

Gillend van de pret holde het meisje de andere kant uit, waardoor ze tussen de verontwaardigd kakelende, uit elkaar stuivende kippen terechtkwam. Maar toen struikelde ze over een steen en viel. Ze was even stil van de schrik en begon toen te huilen. Vildis holde bezorgd naar haar toe, inspecteerde de schram op haar knie en gaf er een kus op. Ze nam Njala in haar armen en knuffelde het meisje tot het nog slechts heel zachtjes snikte. Vildis wierp Thorolf een liefdevolle blik toe, maar die liefde was niet voor hem bestemd.

Thorolf liep het erf over en floot naar een knecht die met een kruiwagen vol hooi naar de stallen liep. 'Zadel mijn paard,' zei hij. Thorolf keek de haastig naar de stal lopende man nog even na en opende toen de poort in de palissade rond zijn langhuis. Vanuit de poortopening had hij een weids uitzicht over het meer en de huizen van Boshaven. De rieten daken strekten zich van zijn vorstelijke langhuis helemaal over de glooiende helling naar de waterkant uit.

Toen ze op Catan aankwamen, was het land rond het meer nog met dicht bos begroeid. De landverhuizers en hun knechten hadden talloze bomen gekapt en jaar na jaar meer land ontgonnen voor de aanleg van akkers en weiden. De bosrand lag inmiddels een heel eind weg.

Maar dat was vandaag zijn reisdoel, want hij wilde zien hoe het werk aan de nieuwe weg vorderde. Hij ging zonder zijn gevolg. Hij was tenslotte niet op pad om een weerbarstige boer die zijn tienden niet wilde betalen een lesje te leren.

De knecht bracht hem zijn grijze paard. De vurige merrie trappelede en snoof ongeduldig toen Thorolf zichzelf in het zadel hees. Het paard vond duidelijk dat het al veel te lang op stal had gestaan en kon niet wachten om de benen te strekken. Zodra Thorolf een zacht kneepje met zijn benen gaf, hinnikte de merrie opgewonden en ging ze in draf.

Thorolf volgde de oude weg naar het zuidoosten. Akkers met rijpende rogge en bijna gerijpte gerst werden afgewisseld door bloeiende weides. Hij reed langs een kudde runderen die traag stonden te grazen van het malse gras en hem nieuwsgierig nakeken. Op een weide links van hem stonden nog een paar zwartgeblakerde palen. Dat waren de restanten van de eerste kolenbrandershutten die ze kort na hun aankomst hadden gebouwd. Destijds hadden die hutten midden in het bos gestaan.

Korte tijd later kwam hij langs een hoeve in aanbouw. Een jonge boer was samen met een knecht bezig riet op het dak van een bijgebouwtje te leggen. Toen de boer zijn jarl zag, stak hij zijn hand op en knikte hij hem respectvol toe. Thorolf groette vriendelijk terug.

Sigurd was een van de vele later geboren boerenzonen uit Boshaven die geen land van zijn vader zou erven. De knecht heette Beli. Tot een paar weken terug was Beli vrij man geweest, maar Thorolf had hem laten geselen en tot twaalf jaar slavernij veroordeeld. Sommige dorpsbewoners hadden gemopperd. Ze vonden deze straf buitensporig, maar de man was een driftkikker die iemand had vermoord tijdens een uit de hand gelopen twistgesprek. Om de familie van het slachtoffer tevreden te stellen, had Thorolf Beli zwaar moet straffen, maar als hij zich goed gedroeg, zou Thorolf hem al na tien jaar zijn vrijheid teruggeven.

Thorolf trok aan de teugels en bleef stilstaan om naar Sigurd en Beli te kijken. Anders dan in het ruige Noordland, waar de landverhuizers oorspronkelijk vandaan kwamen, was er op Catan

meer dan genoeg vruchtbare grond voor iedereen die bereid was de handen uit de mouwen te steken. Vrije jongemannen zoals Sigurd hadden genoeg doorzettingsvermogen om het dichte, groene woud met een bijl te lijf te gaan en de grond aan het bos te onttrekken. Eerst ontgonnen ze een stuk grond en daarna bouwden ze er een huis op. Als de vader van de jongeman niet al te gierig was, zou hij zijn zoon misschien gereedschappen en zaaigoed geven en hem een os en een paar van zijn knechten uitlenen. Als de vader rijk en erg gul was, zou hij hem de os, een jonge dienstmeid en een jonge knecht schenken. Vaak waren dat de halfzusjes en halfbroers van de boerenzoon.

Uiteindelijk reed Thorolf in een rustig drafje verder over het nieuwe pad naar het bos. Er was die nacht veel regen gevallen en hij werd verwelkomd door de krachtige, licht schimmelige geur van het bos: vochtig mos, varens en het groen van de grillig gevormde bomen. Zijn hoofdpijn was al een stuk minder geworden, maar de kies kwelde hem nog steeds. Hij zuchtte. Die avond zou hij een bezoek moeten brengen aan zijn eerste vrouw. Samen met haar zuster Stina was Asla de beste genezeres van Boshaven. Ze zou hem snel en vakkundig van zijn pijn afhelpen.

De hoeven van de grijze merrie lieten slechts vage afdrukken achter op de harde grond van het pad, dat licht afliiep naar de zij-kanten. In plaats van grote plassen te vormen, was de regen van de afgelopen nacht van de weg af gestroomd en opgenomen door de zachte bosbodem ernaast. De bouwers hadden goed werk verricht.

In het Noordland had niemand de moeite genomen om echte wegen aan te leggen. Mensen liepen over platgetreden paden naar het achterland en de daar verspreid liggende boerderijen. In de lente en de herfst moesten reizigers zich een weg banen over de zachte en modderige bodem, die dan meer weg had van een moeras dan van een pad.

Ook op Catan viel in sommige jaargetijden zoveel regen dat paden nagenoeg onbegaanbaar werden. Dan was het dagenlang moeilijk of zelfs onmogelijk om hout, houtskool en andere belangrijke goederen met paard-en-wagen te vervoeren. Het was Gregors

idee geweest om de paden die zich als een spinnenweb door de bossen en velden ten oosten van de nederzetting uitspreidden te verharderen en te verbreden, of in elk geval de belangrijkste. Thorolf mocht de christelijke priester wiens geloof zoveel onrust binnen zijn gemeenschap had veroorzaakt niet erg, maar hij had wel waardering voor de ideeën van deze ontwikkelde man en gaf hij hem de kans zijn zegje te doen. Met weidse gebaren had de kleine, gedrongen man de verzamelde gezinshoofden over de verharde wegen verteld die hij in Rome, zijn geboortestad, had gezien. Hij had ook uitgelegd hoe die waren aangelegd.

Maar Thorolf had deze wegen, die volgens Gregor een eeuwigheid meegingen, te duur gevonden. Hij zou de families wier knechten voor de bouw werden ingezet tenslotte uit eigen zak een vergoeding in goud moeten betalen voor de gederfde arbeid. Uiteindelijk had hij gekozen voor een eenvoudigere uitvoering. Zulke paden en wegen zouden vaker gerepareerd moeten worden, maar hij vond de inspanning wel te rechtvaardigen. Over een paar jaar zou hij het pad tussen Boshaven en de nieuwe nederzetting misschien echt laten bestraten om hem in een duurzamere weg veranderen.

Tegen de tijd dat Thorolf bij de bouwploeg aankwam, had de zon al een flinke afstand langs de hemel afgelegd. Een paar slaven sprongen op brede planken op en neer om de zware kleigrond aan te stampen en te egaliseren. Thorolf moest een grijs onderdrukken. Als kinderen zo sprongen zou dat er vrolijk en natuurlijk uitzien, maar als volwassen mannen elkaar bij de schouders hielden en tegelijk de lucht in sprongen, maakte dat een dwaze indruk.

Toen de werkers Thorolf in het oog kregen, bleven ze met gebogen hoofden staan. Hij maakte met een bruusk gebaar duidelijk dat ze door moesten gaan.

Hij reed langs ze en stak de brug over. De overspanning van het vrolijk kabbelende beekje bestond uit vijf zware boomstammen. Dwars daarop waren dikke planken getimmerd. Thorolf knikte tevreden. Sven had goed werk geleverd. De houten constructie van deze hardwerkende zoon van Högni de scheepsbouwer zag er stevig en breed genoeg uit voor de karren waarmee de jonge gezin-

nen over een paar weken op weg zouden gaan naar de open plek die Groenheim was genoemd. Daar zouden ze huizen en schuren bouwen en nieuw land ontginnen.

Voorbij de brug was er al een smal pad door het bos gehakt. Met behulp van twee ossen waren een paar knechten druk bezig om boomstronken en struiken uit de grond te trekken. Anderen waren aan het graven en egaliseren. Hier en daar was het in een bocht lopende pad al herkenbaar.

Een van de opzichters liet zijn zweep op de rug van een os neerkomen. Het dier loeide verontwaardigd. De knechten werkten met ontbloot bovenlijf en kreunden van de inspanning. In de stilstaande lucht hing een doordringende zweetgeur. Uit vrees voor de zweep op hun naakte rug werkten de slaven zo hard als ze konden.

De aanleg van de weg verliep erg voorspoedig. Thorolf steeg af om even met de voorman te praten, maar toen hoorde hij een schrille pijnkreet. Niets bijzonders, dacht hij, want ongelukjes waren heel normaal. Maar toen hoorde hij nog een gil en liep hij, zich een weg banend door de dichte ondergroei, nieuwsgierig het bos in, in de richting waar het geluid vandaan kwam. Al gauw hoorde hij iemand luid vloeken en even later zag hij wie het was: Runar, Haralds oudste zoon. Net als zijn vader was hij een breedgeschouderde smid. Thorolf had Runar de leiding over de aanleg van de weg gegeven. Hij stond met zijn rug naar de jarl en gaf een man die deels schuilging achter het struikgewas ervan langs met zijn zweep. De felle pijnkreten van het slachtoffer deden Thorolfs oren tuiten.

‘Wat is hier aan de hand?’ riep Thorolf.

Runar keek om. Zijn verrassing over het feit dat zijn jarl plotse-ling voor hem stond, was niet groot genoeg om het plezier op zijn gezicht en de opgewonden glans in zijn ogen te verbergen. ‘Hij probeerde onder zijn werk uit te komen door zich in het bos te verbergen. Dat zal hij niet nog eens proberen,’ zei Runar op hooghartige toon. Hij zwiepte de zweep van de ene hand in de andere.

Thorolf duwde wat varens opzij. Een magere jongeman lag plat op zijn buik op de grond. Hij jammerde om genade en beschermde zijn hoofd met zijn handen. Hij was grotendeels naakt en op

de bleke huid van zijn rug en achterwerk zaten bloederige striemen. Thorolf droeg de knecht op zich om te draaien. Moeizaam en bevend over zijn hele lijf gehoorzaamde hij. Thorolf zag dat het Alf was, een van zijn eigen knechten die hij bij de bouwploug had ingedeeld. Het was de zoon van een dienstmeid met wie Thorolf naar bed was geweest toen hij nog met Asla was getrouwd. Het was mogelijk dat Alf zijn bastaardzoon was. De krachtige kin met het kuiltje en de leeftijd wezen daarop. De donkerharige jongen had hoogstens zestien winters gezien.

Alf ging zitten en keek met vochtige ogen naar Thorolf. Zijn tanden klapperden en er kleefde braaksel aan zijn mondhoek. Hij stamelde iets onverstaanbaars. Thorolf legde zijn hand op zijn voorhoofd. Het gloeide. De jongen had hoge koorts.

‘Blijf hier tot ik je kom halen,’ zei Thorolf en hij maakte duidelijk dat Runar met hem mee moest komen.

Zodra hij buiten gehoorsafstand van de knecht dacht te zijn, snauwde hij de smid toe: ‘Die jongen is ziek. Had je dat niet in de gaten?’

‘Hij doet maar alsof, om niet te hoeven werken,’ antwoordde Runar. ‘Je zult het zien. Nog een paar zweepslagen en hij is genezen,’ voegde hij daar lachend aan toe.

Thorolf schudde vol ongeloof zijn hoofd. ‘Als we die jongen niet meteen naar de genezeres brengen, zal hij sterven, zo niet van de koorts, dan wel aan de wonden op zijn rug.’ Thorolf kneep zijn ogen samen en zijn stem kreeg een dreigende klank. ‘Als hij het niet overleeft, moet je me een vuistgrote buidel met goud betalen. Zoveel zou Alfs werk mij in de loop der jaren opleveren. Als je dat niet kunt betalen, moet je zijn plaats innemen en drie jaar lang als knecht voor mij werken.’

Runar trok bleek weg en zijn zelfgenoegzame lachje verdween op slag.

Maar Thorolf was nog niet uitgesproken. ‘Haal die jongen meteen op en breng hem naar de genezeres,’ beval hij de smid. ‘En vergeet niet wat je te wachten staat mocht Alf doodgaan!’